

Ústavní soud kontra Listina práv?

Ústavní soud ve svém usnesení o zaniklém nápisu na zaniklé pamětní desce odbojářů v jihomoravském městysi Doubravici nad Svitavou prohlásil, že bylo třeba rozhodnout takto: Nápis je dehonestující pro zesnulého rájeckého knížete, protože údajně vytrhává o něm pravdivý fakt z „dobových souvislostí“, a tím jeho autor provedl „nepřípustné zjednodušování“. (!) Ústavní soud tak provedl světově unikátní rozhodnutí, jaké Listina práv nezná. Kuriózní též je, že se dodatečně ještě v roce 2011 soudil nápis na desce, jež neexistuje od r. 2006.

Již předtím, jako autor nápisu a majitel této zaniklé desky, o niž se dcery knížete soudily od roku 2004 (soudily se již dříve o předchozí desku), jsem byl odsouzen Vrchním soudem na základě rozhodnutí Nejvyššího soudu k posmrtné omluvě zesnulému statkáři z Rájce za tzv. „vyvolávání dojmu snad podílu na odvlčení“ mého strýce do Osvětimi. Nikdy jsem sice nic takového nenapsal, napsal jsem jen pravdivý historický fakt, že statkář byl zapsán se svým pracovním společníkem do spolku válečníků reichu, ale soudu toto pravdivé konstatování stačilo ke konstrukci o vyvolání dojmu. Marně jazykovědec Masarykovy univerzity vyvrátil tuto konstrukci. Nebyla přijata pro tzv. pozdní apelaci, přestože jsem pozdní apelaci nezavinil. Ústavní soud pak nakonec de facto souhlasil s pravdivostí informace o statkáři na desce, avšak přesto rozhodl o „nepřípustném zjednodušování“.

Žalobkyně v mnohastránkové žalobě na dvouřádkový text, kde byl jejich otec statkář uveden jen jménem, se dožadovaly půlmilionu pokuty, odstranění mých spisů z knihoven, omluvy v několika novinách a omluvy jim osobně. Z toho všeho jsem byl postupně ve velkém procesu osvobozen. Nakonec zbyla jen posmrtná omluva zesnulému statkáři – jenž dnes z důvodů nevyhovění dekretům opět neuspěl v čs. Občanství, a ony tak nemohou restituovat 13miliardový majetek. Omluvu jsem provedl roku 2009 na foto nacistické svatby statkářova zetě s jeho dcerou, aby se připomenuly právě ony „dobové souvislosti“. Žalobkyně tak omluvu nikdy nepublikovaly. Asi jim to zabránila cudnost k této „dobové souvislosti“ jejich povedeného manžela a švagra z wehrmachtu s vysokými nacistickými metály. Ale to vše jen na okraj.

Nyní zbývá znepokojující otázka nejen pro specialisty, ale i pro širokou veřejnost. Co tímto unikátním rozhodnutím Ústavní soud vlastně sledoval? Byla to jen starost o ochranu osobnosti protektorátního statkáře, nebo je v tom něco víc? Byla to jen péče o zabránění „zásahu do osobnostních práv zesnulého“, a to údajným „nepřípustným zjednodušováním“, když soud sám nepopřel pravdivost napsaného faktu? **Když totiž uvážíme, že soud neodsoudil za nepravdivý fakt, nýbrž jen za jakési „vytržení pravdivého faktu z dobové souvislosti“, a tudíž za „nepřípustné zjednodušování“, pak musíme položit otázku: „Kdo stanoví hranice přípustného zjednodušování?“** Soud totiž neuvedl ani slovem, v čem spočívá toto nepřípustné zjednodušování a které dobové souvislosti ospravedlňují pana zesnulého statkáře.

Jestliže Ústavní soud tímto usnesením vytyčil problém „nepřípustného zjednodušování“ pro text na pamětní desce, pak musíme předpokládat, že vytyčí nějaké hranice či normy přípustnosti a nepřípustnosti zveřejnění pravdivých údajů. Ústavní soud totiž nepopřel pravdivost zveřejněného údaje – on jen zavádí kategorii „nepřípustného zjednodušování“! Takovou kategorii ovšem zákon ani Listina nezná. Naopak sám Ústavní soud v jiném případě vydal rozhodnutí, že jakýkoli zraňující či šokující fakt může být zveřejněn, pokud je pravdivý! Tudíž zlé jazyky by mohly tvrdit: „Ústavní soud nám zahájil cenzuru, jakou znala staročínská říše!“ Tam byl takový úřad Nejvyššího cenzora, který zkoumal všechny veřejné texty, zdali vyhovují dobovým normám. Postavil se Ústavní soud do role „Nejvyššího cenzora“??

Vzato akademicky na jiné případy – představme si, že by syn nacistického katana Reinharda Tristana Heydricha žaloval republiku o odstranění všech desek „heydrichiády“ z důvodů „nepřípustného zjednodušování“ dobových souvislostí, protože Heydrich otec po smrti již nemohl nařizovat popravy!?!?

Uvědomuje si veřejnost, k čemu vlastně Ústavní soud dospěl v případě rozhodnutí o omezení práva na publikaci pravdivého faktu odkazem na „nepřípustné zjednodušování“? Byl jsem první, kdo byl takto omezen. Dožije se další žalovaná v kauze rájeckého statkáře, Mgr. Nečasová, a to za knihu o pravdivých událostech z protektorátní éry statkáře, téhož rozhodnutí? Také jí Ústavní soud nakonec nařídí omluvu za pravdivá fakta o statkáři z důvodu „nepřípustného zjednodušování“? Veřejnost si jistě uvědomí, co takový trend v posuzování projevů o protektorátních osobách a jejich chování za okupace znamená. **Je to de facto cenzorát. Je to „výstraha a výchova soudy“, o níž několikrát hovořil exprezident pan Havel. Nedávají nám tím soudy najevo: „Opovažte se, historikové, odbojáři, a další elementy, psát všechna fakta o protektorátu? Pouze to, co dovolíme my jako pravdivé nebo přípustné, bude možno zveřejnit?“ To by ovšem nastal konec svobody slova a projevu, jak ji definuje Listina práv.** Ta nezná žádné „nepřípustné zjednodušování“ ani „vytrhávání pravdivých fakt z dobových souvislostí“. Budoucnost snad ukáže, jak daleko je možné zajít v omezování projevu slova a bádání.

Jiří Jaroš N. ČSOL Brno